Wymagania edukacyjne – edukacja obywatelska

Oceny śródroczne i roczne 1–6 • klasy II–III

Szkoła: CXIX Liceum Ogólnokształcące im. Jacka Kuronia w Warszawie

Autor: Wojciech Nomejko

Klasy: II–III

Rok szkolny: 2026/2027

Wersja: 1.2 - stan prawny i programowy na 1 września 2026 r.

Status i przeznaczenie dokumentu

Dokument określa wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania przez ucznia poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych. Jest przeznaczony do udostępnienia uczniom i rodzicom oraz do publikacji w dostępnej cyfrowo postaci.

Wymagania obejmują całość podstawy programowej edukacji obywatelskiej przewidzianej dla liceum ogólnokształcącego: wiedzę i umiejętności określone w siedmiu działach tematycznych, cztery praktyczne działania obywatelskie oraz grupowy projekt edukacyjny.

Podstawa opracowania

- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 881, z późn. zm.), w szczególności art. 44b–44c i art. 44f.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 2572, z późn. zm., w tym Dz.U. z 2024 r. poz. 438, z 2025 r. poz. 778 i z 2026 r. poz. 1122).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 6 marca 2025 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. z 2025 r. poz. 382).
- Statut CXIX Liceum Ogólnokształcącego im. Jacka Kuronia w Warszawie, w szczególności §§ 66-75 dotyczące wymagań, dowodów osiągnięć, oceniania i klasyfikacji, oraz obowiązujący w szkole program nauczania.

- „Jednolite wymagania dotyczące przygotowywania treści na stronę internetową obowiązujące w CXIX Liceum Ogólnokształcącym im. Jacka Kuronia w Warszawie”, oprac. Beata Jakubowska.
- Roman Lorens, „Ocenianie uczniów + wymagania”, materiał szkoleniowy, maj 2026 r.
- Autorski program nauczania „Obywatel w działaniu” oraz szkolny rozkład materiału i wymagania dla klas II–III.
- Szkolne matryce wymagań modułowych i kryteria działań obywatelskich, projektu oraz portfolio.

Jak czytać wymagania

1. Najpierw należy ustalić zakres treści faktycznie zrealizowanych w danej klasie do dnia klasyfikacji.
2. Następnie stosuje się tabelę oceny śródrocznej albo rocznej dla danej klasy oraz odpowiadające jej tabele modułowe.
3. Wymagania są kumulatywne: wymagania na ocenę wyższą obejmują także wymagania na oceny niższe.
4. To samo osiągnięcie może zostać wykazane w różnej formie, jeżeli dowód pozwala rzetelnie rozpoznać wskazaną wiadomość lub umiejętność.
5. Ocena roczna obejmuje osiągnięcia od początku roku szkolnego; nie jest średnią arytmetyczną ocen bieżących i nie wynika automatycznie z oceny śródrocznej.

Zasady wspólne

- Oceniane są osiągnięcia edukacyjne: wiadomości, umiejętności i ich zastosowanie. Zachowanie, światopogląd, poglądy polityczne, sytuacja materialna ani deklarowane przekonania ucznia nie są kryterium oceny z przedmiotu.
- Wymagania są sformułowane operacyjnie. Dowód ma pokazywać, co uczeń potrafi wyjaśnić, zastosować, przeanalizować, porównać, uzasadnić, ocenić, zaprojektować lub zsyntetyzować.
- Ocenę ustala nauczyciel na podstawie pełnego i możliwie aktualnego obrazu osiągnięć. Późniejszy, rzetelniejszy dowód może potwierdzić postęp i zastąpić wcześniejszy słabszy obraz tej samej umiejętności.
- Progi procentowe dotyczą wyłącznie zadań punktowanych i są narzędziem pomocniczym. Nie zastępują wymagań edukacyjnych i nie tworzą automatycznie oceny klasyfikacyjnej.

- Praca zespołowa może dostarczać wspólnego produktu, ale ocena ucznia opiera się również na rozpoznanym indywidualnym wkładzie, decyzjach, uzasadnieniu i refleksji.
- Uczeń otrzymuje informację o tym, co wykonuje poprawnie, co i w jaki sposób powinien poprawić oraz jak może dalej się uczyć.
- Nie ocenia się zgodności opinii ucznia z opinią nauczyciela. Ocenie podlegają jakość argumentu, użycie dowodów, rzetelność źródeł, legalność działania, refleksja i odpowiedzialność za własny wkład.
- Działanie obywatelskie może mieć formę badania, debaty, kontaktu z instytucją, skorzystania z legalnego mechanizmu wpływu, wolontariatu, kampanii informacyjnej lub innej bezpiecznej aktywności zgodnej z programem.
- Uczeń nie ma obowiązku ujawniać danych wrażliwych, prywatnych przekonań ani informacji o sytuacji rodzinnej. Działanie dobiera się tak, aby nie narażało ucznia na ryzyko prawne, finansowe lub wizerunkowe.

Dostosowanie wymagań i dostępność oceniania

Wymagania dostosowuje się do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia na podstawie właściwego orzeczenia, opinii, IPET-u, rozpoznania pomocy psychologiczno-pedagogicznej albo innej podstawy przewidzianej prawem. Dostosowanie usuwa bariery w dotarciu do celu i w zaprezentowaniu osiągnięcia; nie oznacza automatycznego obniżenia oceny.

- Można zmienić formę odpowiedzi, tempo i czas pracy, sposób podania polecenia, wielkość porcji materiału, układ graficzny, miejsce pracy, sposób komunikowania się lub dozwoloną technologię wspomagającą.
- Cel poznawczy i poziom złożoności pozostają równoważne, chyba że wiążące dokumenty ucznia wymagają także modyfikacji zakresu lub celu.
- Nauczyciel ocenia osiągnięcie, a nie objaw trudności ani sam fakt korzystania z dostosowania.

Pomocnicza skala zadań punktowanych

Wynik	Ocena w zadaniu	Znaczenie
0–44%	1 – niedostateczny	wynik nie potwierdza jeszcze poziomu koniecznego
45–59%	2 – dopuszczający	poziom konieczny
60–74%	3 – dostateczny	poziom podstawowy
75–89%	4 – dobry	poziom rozszerzający
90–99%	5 – bardzo dobry	poziom dopełniający
100%	6 – celujący	pełna realizacja danego zadania punktowanego

Wynik procentowy jest jednym z dowodów. Ocena klasyfikacyjna wynika z jakości i trwałości osiągnięć opisanych w tabelach, z uwzględnieniem zrealizowanego zakresu, postępu oraz dostosowań.

Jak działa ocenianie z edukacji obywatelskiej - wyjaśnienie dla uczniów i rodziców

Dlaczego edukacja obywatelska jest oceniana inaczej?

Edukacja obywatelska łączy wiedzę, umiejętności i praktyczne działanie ucznia. Nie jest przedmiotem, w którym pełne osiągnięcie wymagań można wykazać wyłącznie przez zapamiętanie wiadomości albo napisanie testu.

> *Podstawa programowa stanowi, że realizacja celów edukacji obywatelskiej składa się z "trzech równoważnych elementów nauczania i uczenia się": wiedzy i umiejętności określonych w siedmiu działach, czterech praktycznych działań obywatelskich oraz grupowego projektu edukacyjnego. Elementy te wzajemnie się uzupełniają.*

Podstawa programowa wskazuje również, że działania obywatelskie służą nabywaniu praktycznych umiejętności i rozwijaniu sprawczości, a "metody podawcze powinny być stosowane jako uzupełniające". Wiedza nie jest więc mniej ważna. Ma być rozumiana i wykorzystywana do analizy spraw publicznych, oceny źródeł, argumentowania, stosowania prawa i procedur, planowania działania oraz oceny jego rezultatów.

Najważniejsza zasada: sama wiedza bez zastosowania nie pokazuje pełnej realizacji podstawy programowej, ale również sama aktywność bez wiedzy, argumentów, prawidłowej procedury i refleksji nie uzasadnia wysokiej oceny.

Co dokładnie podlega ocenie?

- znajomość i rozumienie treści podstawy programowej oraz poprawne posługiwanie się pojęciami;
- wyszukiwanie, porównywanie i ocena wiarygodności źródeł;
- odróżnianie informacji, opinii, argumentu i manipulacji;
- rozpoznanie problemu, sformułowanie celu i dobór legalnego sposobu działania;
- zastosowanie wiedzy w zadaniu praktycznym, działaniu obywatelskim lub projekcie;
- rzetelność wykonania, dokumentacja, indywidualny wkład oraz reakcja na informację zwrotną;
- ocena rezultatów własnej pracy, rozpoznanie ograniczeń i sformułowanie wniosków.

Czego się nie ocenia?

- poglądów politycznych lub światopoglądowych ucznia ani ich zgodności z poglądami nauczyciela;
- temperamentu, przebojowości, popularności lub częstotliwości zgłaszania się;
- samego uczestnictwa w wydarzeniu, jeżeli nie wykazuje ono określonej wiedzy lub umiejętności;
- zachowania jako takiego - ocena z EO dotyczy osiągnięć edukacyjnych;
- decyzji osoby lub instytucji zewnętrznej, na którą uczeń nie ma wpływu.

Jeżeli uczeń prawidłowo przygotował wystąpienie do urzędu, wybrał właściwy organ, zastosował odpowiednią procedurę, uzasadnił stanowisko i potrafi ocenić przebieg działania, może wykazać wysokie osiągnięcie także wtedy, gdy urząd nie uwzględnił jego postulatu. Ocenia się pracę ucznia, a nie decyzję urzędu.

Dlaczego krótkie formy stanowią 10 punktów ze 100?

Dziesięć punktów za krótkie formy nie oznacza, że wiedza stanowi tylko 10% wymagań. Wiadomości i umiejętności są sprawdzane także w działaniach obywatelskich, projekcie, portfolio, analizie źródeł, argumentacji i pracy z dokumentami. Uczeń nie może prawidłowo wybrać instytucji bez znajomości jej kompetencji, zastosować procedury bez wiedzy prawnej ani przygotować rzetelnej argumentacji bez rozumienia problemu i źródeł.

Krótkie formy sprawdzają w sposób regularny wybrane, niewielkie partie wiadomości i umiejętności. Są jednym z rodzajów dowodów osiągnięć i nie zastępują działań praktycznych ani projektu.

Siedem krótkich form - zalicza się pięć najlepszych

W każdym roku nauki przeprowadza się siedem krótkich form. Każda jest oceniana pełnym stopniem od 1 do 6 według wymagań podanych uczniom przed rozpoczęciem zadania. Do rocznego wyniku wlicza się pięć najwyższych rezultatów. Dwa najsłabsze wyniki pozostają informacją o przebiegu uczenia się, ale nie obniżają dziesięciopunktowego wyniku rocznego.

Jedna zaliczana forma może dać maksymalnie 2 punkty. Przeliczenie odpowiada dolnej granicy poziomu potwierdzonego przez dany stopień w szkolnej skali procentowej.

Ocena z krótkiej formy	Minimalny poziom potwierdzony oceną	Punkty do bloku 10 pkt
6	100%	2,0 pkt
5	90%	1,8 pkt
4	75%	1,5 pkt
3	60%	1,2 pkt
2	45%	0,9 pkt
1	brak potwierdzenia minimum	0 pkt

Przykład: uczeń otrzymał oceny 6, 5, 4, 4, 3, 2 i 1.

1. Oceny zostają przeliczone na: 2,0; 1,8; 1,5; 1,5; 1,2; 0,9 i 0 punktów.
2. Wybiera się pięć najwyższych wyników: 2,0; 1,8; 1,5; 1,5 i 1,2.
3. Suma wynosi 8,0 punktów z 10 możliwych.
4. Wyniki 0,9 i 0 punktów nie są wliczane do wyniku rocznego.

W klasyfikacji śródrocznej, po przeprowadzeniu czterech krótkich form, uwzględnia się trzy najlepsze wyniki. Uczeń może wówczas uzyskać maksymalnie 6 punktów. Całą ocenę śródroczną ustala się w odniesieniu do wymagań i punktów możliwych do uzyskania do dnia klasyfikacji, a nie do całorocznych 100 punktów.

Nieobecność i uzupełnianie dowodów

Nieobecność, nieoddanie pracy albo oznaczenie "brak" lub "nieobecny" nie są oceną niedostateczną i nie mogą zostać automatycznie zamienione na ocenę 1. Jeżeli brakuje dowodu potrzebnego do rozpoznania określonego wymagania, nauczyciel wyznacza możliwość jego uzupełnienia w tej samej albo równoważnej formie, z uwzględnieniem przyczyny nieobecności i wymaganych dostosowań.

Zasada pięciu najlepszych rezultatów nie zwalnia ucznia z obowiązku wykazania wymagań koniecznych ani z wykonania działań obywatelskich i części projektu przewidzianych do danego terminu klasyfikacji. Chroni natomiast przed nieproporcjonalnym wpływem dwóch słabszych krótkich form na wynik całoroczny.

Jak punkty wiążą się z oceną klasyfikacyjną?

Punkty porządkują dowody i pokazują uczniowi oraz rodzicom postęp w skali 100 punktów. Nie stanowią jednak średniej ocen ani automatycznego algorytmu klasyfikacji. Wynik punktowy wskazuje podstawowy poziom oceny według szkolnych progów, a nauczyciel następnie sprawdza, czy zgromadzone dowody potwierdzają kumulatywne wymagania właściwe dla tego poziomu.

Ponieważ roczny model obejmuje dokładnie 100 punktów, pomocnicze wskazanie poziomu odczytuje się bez dodatkowych obliczeń: 0-44 pkt wskazuje poziom oceny 1, 45-59 pkt - oceny 2, 60-74 pkt - oceny 3, 75-89 pkt - oceny 4, 90-99 pkt - oceny 5, a 100 pkt - oceny 6. Następnie wynik jest weryfikowany w odniesieniu do opisanych wymagań edukacyjnych.

- wynik punktowy i wymagania jakościowe są od początku powiązane, ponieważ każde działanie, projekt, portfolio i krótka forma mają wcześniej podane kryteria;
- jeden słaby wynik nie przesądza o ocenie, jeżeli późniejsze, pełniejsze dowody potwierdzają opanowanie tej samej umiejętności;
- sama liczba punktów nie może zastąpić działania, pracy projektowej przewidzianej na dany etap ani wykazania wymagań koniecznych;
- jeżeli wynik punktowy i opisane wymagania nie wskazują tego samego poziomu, rozstrzygają wymagania oraz aktualne, pełne i reprezentatywne dowody, a nauczyciel uzasadnia ocenę przez odwołanie do nich.

Ocena roczna obejmuje osiągnięcia z całego roku i nie jest średnią arytmetyczną ani ważoną ocen bieżących lub oceny śródrocznej. Ocena celująca nie wymaga wiedzy wykraczającej poza program. Wymaga pełnego, pogłębionego i samodzielnego stosowania wiadomości i umiejętności w sytuacjach złożonych.

Przykłady najczęstszych sytuacji

Uczeń zna teorię, ale nie realizuje działań. Dobre wyniki krótkich form potwierdzają wiedzę, lecz nie wykazują pełnej realizacji podstawy programowej. Do wysokiej oceny potrzebne są także działania praktyczne oraz praca projektowa przewidziana na dany etap nauki.

Uczeń jest bardzo aktywny, ale popełnia błędy rzeczowe. Sama aktywność nie gwarantuje wysokiej oceny. Ocenia się również rozumienie problemu, jakość źródeł, argumentację, legalność i poprawność procedury.

Działanie nie przyniosło oczekiwanego skutku. Uczeń może wykazać wysokie osiągnięcie, jeżeli trafnie rozpoznał problem, prawidłowo zaplanował i wykonał działanie, udokumentował je oraz wyciągnął wnioski. Nie odpowiada za decyzję zewnętrznej instytucji.

Uczeń jest małomówny i rzadko zgłasza się na lekcji. Temperament nie jest kryterium. Osiągnięcia może wykazać przez portfolio, zadanie praktyczne, analizę źródła, projekt, wypowiedź pisemną lub inną zapowiedzianą formę.

Projekt wykonuje grupa. Wspólny rezultat nie oznacza automatycznie identycznej oceny wszystkich. Ocenia się możliwy do rozpoznania indywidualny wkład, wiedzę, wykonane zadania, decyzje, dokumentację i refleksję ucznia.

Dlaczego ten sposób oceniania jest zgodny z prawem i statutem?

Art. 44b ustawy o systemie oświaty nakazuje rozpoznawać poziom i postępy ucznia w odniesieniu do wymagań wynikających z podstawy programowej i programu nauczania. Podstawa programowa EO wymaga równoległego rozwijania wiedzy i umiejętności, realizacji czterech działań obywatelskich oraz projektu grupowego.

Rozwiązanie jest jednocześnie oparte na §§ 66-75 Statutu CXIX LO. Statut stanowi między innymi, że wymagania edukacyjne są podstawą oceny; zadania praktyczne, projekty, portfolio, analiza źródeł i obserwacja czynności są dopuszczalnymi dowodami; aktywność może dowodzić konkretnej umiejętności, lecz temperament i zachowanie nie są osiągnięciem edukacyjnym; punkty i średnie mają charakter pomocniczy; nieobecność nie jest oceną; późniejsze, pełniejsze dowody i postęp uwzględnia się na korzyść ucznia; ocena roczna nie jest średnią ocen bieżących.

Wniosek: system 100 punktów zapewnia przejrzystość, ale ostatecznie służy wykazaniu konkretnych wymagań edukacyjnych. Ocenia to, co uczeń wie, rozumie, potrafi zastosować, wykonać, udokumentować i wyjaśnić - nie osobę ucznia, jego poglądy ani posłuszeństwo.

Wymagania na oceny klasyfikacyjne

W razie uzasadnionej zmiany kolejności realizacji programu zakres klasyfikacji obejmuje wyłącznie treści faktycznie zrealizowane i wcześniej podane uczniom. Kody odsyłają do szczegółowych tabel modułowych w dalszej części dokumentu.

Klasa II

Zakres I okresu

- Lekcje 1–29: warsztat obywatelski, społeczeństwo, dialog, szkoła, samorząd i mechanizmy lokalnego wpływu.
- Działanie obywatelskie nr 1 wraz z dokumentacją i refleksją.

Ocena śródroczna

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie EO.0–EO.5, EO.12 – zakres zrealizowany. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	Uczeń rozpoznaje podstawową sprawę publiczną, odróżnia prosty fakt od opinii, wykonuje bezpieczną czynność według instrukcji i przedstawia minimalny własny dowód pracy; w zakresie zrealizowanym do klasyfikacji śródrocznej osiąga poziom opisany dla oceny 2 we właściwych tabelach modułowych.
3 – dostateczny	Uczeń wyjaśnia typowy mechanizm obywatelski, dobiera informację lub instytucję, prowadzi uporządkowane portfolio i wykonuje działanie zgodnie z planem; w zakresie zrealizowanym do klasyfikacji śródrocznej osiąga poziom opisany dla oceny 3 we właściwych tabelach modułowych oraz spełnia wymagania ocen niższych.

Ocena	Wymagania edukacyjne
4 – dobry	Uczeń analizuje źródła i przypadek, uzasadnia wybór procedury, argumentuje oraz samodzielnie rozwiązuje typowy problem publiczny; w zakresie zrealizowanym do klasyfikacji śródrocznej osiąga poziom opisany dla oceny 4 we właściwych tabelach modułowych oraz spełnia wymagania ocen niższych.
5 – bardzo dobry	Uczeń porównuje perspektywy i źródła, ocenia wiarygodność, interesy i skutki, reaguje na zmianę oraz dokonuje pogłębionej ewaluacji własnego działania; w zakresie zrealizowanym do klasyfikacji śródrocznej osiąga poziom opisany dla oceny 5 we właściwych tabelach modułowych oraz spełnia wymagania ocen niższych.
6 – celujący	Uczeń syntetyzuje niepełne informacje, projektuje legalne i realistyczne rozwiązanie nowego problemu, broni go argumentami i przenosi wnioski do innej sytuacji; w zakresie zrealizowanym do klasyfikacji śródrocznej osiąga poziom opisany dla oceny 6 we właściwych tabelach modułowych oraz spełnia wymagania ocen niższych.

Zakres II okresu

- Lekcje 30–60: demokracja, prawo i prawa człowieka, organy państwa oraz rozpoczęcie projektu obywatelskiego.
- Działania obywatelskie nr 2–3, portfolio i pierwsze elementy projektu grupowego.

Wymagania roczne obejmują osiągnięcia od początku roku, w tym udokumentowany postęp; ocena roczna nie jest średnią arytmetyczną ocen bieżących ani prostym przeliczeniem oceny śródrocznej.

Ocena roczna

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie EO.0–EO.8, EO.12, EO.13 – zakres zrealizowany. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	Uczeń rozpoznaje podstawową sprawę publiczną, odróżnia prosty fakt od opinii, wykonuje bezpieczną czynność według instrukcji i przedstawia minimalny własny dowód pracy; w całym zakresie rocznym osiąga poziom opisany dla oceny 2 we właściwych tabelach modułowych.
3 – dostateczny	Uczeń wyjaśnia typowy mechanizm obywatelski, dobiera informację lub instytucję, prowadzi uporządkowane portfolio i wykonuje działanie zgodnie z planem; w całym zakresie rocznym osiąga poziom opisany dla oceny 3 we właściwych tabelach modułowych oraz spełnia wymagania ocen niższych.
4 – dobry	Uczeń analizuje źródła i przypadek, uzasadnia wybór procedury, argumentuje oraz samodzielnie rozwiązuje typowy problem publiczny; w całym zakresie rocznym osiąga poziom opisany dla oceny 4 we właściwych tabelach modułowych oraz spełnia wymagania ocen niższych.
5 – bardzo dobry	Uczeń porównuje perspektywy i źródła, ocenia wiarygodność, interesy i skutki, reaguje na zmianę oraz dokonuje pogłębionej ewaluacji własnego działania; w całym zakresie rocznym osiąga poziom opisany dla oceny 5 we właściwych tabelach modułowych oraz spełnia wymagania ocen niższych.

Ocena	Wymagania edukacyjne
6 – celujący	Uczeń syntetyzuje niepełne informacje, projektuje legalne i realistyczne rozwiązanie nowego problemu, broni go argumentami i przenosi wnioski do innej sytuacji; w całym zakresie rocznym osiąga poziom opisany dla oceny 6 we właściwych tabelach modułowych oraz spełnia wymagania ocen niższych.

Przy ustalaniu oceny rocznej uwzględnia się także zaangażowanie ucznia w doświadczenia edukacyjne przewidziane w podstawie programowej. Zaangażowanie rozpoznaje się przez podjęte czynności, odpowiedzialność za własny wkład, dokumentację, reagowanie na informację zwrotną i refleksję – nie przez deklarowane poglądy, popularność działania ani samą obecność.

Klasa III

Zakres I okresu

- Lekcje 1–15: polityka publiczna, partie, media, dezinformacja, e-administracja, Unia Europejska i bezpieczeństwo Polski.
- Kontynuacja portfolio oraz przygotowanie pracy projektowej.

Ocena śródroczna

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie EO.0, EO.8–EO.11 – zakres zrealizowany, EO.13 – przygotowanie. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	Uczeń rozpoznaje podstawową sprawę publiczną, odróżnia prosty fakt od opinii, wykonuje bezpieczną czynność według instrukcji i przedstawia minimalny własny dowód pracy; w zakresie zrealizowanym do klasyfikacji śródrocznej osiąga poziom opisany dla oceny 2 we właściwych tabelach modułowych.
3 – dostateczny	Uczeń wyjaśnia typowy mechanizm obywatelski, dobiera informację lub instytucję, prowadzi uporządkowane portfolio i wykonuje działanie zgodnie z planem; w zakresie zrealizowanym do klasyfikacji śródrocznej osiąga poziom opisany dla oceny 3 we właściwych tabelach modułowych oraz spełnia wymagania ocen niższych.
4 – dobry	Uczeń analizuje źródła i przypadek, uzasadnia wybór procedury, argumentuje oraz samodzielnie rozwiązuje typowy problem publiczny; w zakresie zrealizowanym do klasyfikacji śródrocznej osiąga poziom opisany dla oceny 4 we właściwych tabelach modułowych oraz spełnia wymagania ocen niższych.

Ocena	Wymagania edukacyjne
5 – bardzo dobry	Uczeń porównuje perspektywy i źródła, ocenia wiarygodność, interesy i skutki, reaguje na zmianę oraz dokonuje pogłębionej ewaluacji własnego działania; w zakresie zrealizowanym do klasyfikacji śródrocznej osiąga poziom opisany dla oceny 5 we właściwych tabelach modułowych oraz spełnia wymagania ocen niższych.
6 – celujący	Uczeń syntetyzuje niepełne informacje, projektuje legalne i realistyczne rozwiązanie nowego problemu, broni go argumentami i przenosi wnioski do innej sytuacji; w zakresie zrealizowanym do klasyfikacji śródrocznej osiąga poziom opisany dla oceny 6 we właściwych tabelach modułowych oraz spełnia wymagania ocen niższych.

Zakres II okresu

- Lekcje 16–30: problemy globalne, klimat, migracje, prawo międzynarodowe, projekt, działanie nr 4, portfolio i ewaluacja programu.

Wymagania roczne obejmują osiągnięcia od początku roku, w tym udokumentowany postęp; ocena roczna nie jest średnią arytmetyczną ocen bieżących ani prostym przeliczeniem oceny śródrocznej.

Ocena roczna

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie EO.0, EO.8–EO.13. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.

Ocena	Wymagania edukacyjne
2 – dopuszczający	Uczeń rozpoznaje podstawową sprawę publiczną, odróżnia prosty fakt od opinii, wykonuje bezpieczną czynność według instrukcji i przedstawia minimalny własny dowód pracy; w całym zakresie rocznym osiąga poziom opisany dla oceny 2 we właściwych tabelach modułowych.
3 – dostateczny	Uczeń wyjaśnia typowy mechanizm obywatelski, dobiera informację lub instytucję, prowadzi uporządkowane portfolio i wykonuje działanie zgodnie z planem; w całym zakresie rocznym osiąga poziom opisany dla oceny 3 we właściwych tabelach modułowych oraz spełnia wymagania ocen niższych.
4 – dobry	Uczeń analizuje źródła i przypadek, uzasadnia wybór procedury, argumentuje oraz samodzielnie rozwiązuje typowy problem publiczny; w całym zakresie rocznym osiąga poziom opisany dla oceny 4 we właściwych tabelach modułowych oraz spełnia wymagania ocen niższych.
5 – bardzo dobry	Uczeń porównuje perspektywy i źródła, ocenia wiarygodność, interesy i skutki, reaguje na zmianę oraz dokonuje pogłębionej ewaluacji własnego działania; w całym zakresie rocznym osiąga poziom opisany dla oceny 5 we właściwych tabelach modułowych oraz spełnia wymagania ocen niższych.
6 – celujący	Uczeń syntetyzuje niepełne informacje, projektuje legalne i realistyczne rozwiązanie nowego problemu, broni go argumentami i przenosi wnioski do innej sytuacji; w całym zakresie rocznym osiąga poziom opisany dla oceny 6 we właściwych tabelach modułowych oraz spełnia wymagania ocen niższych.

Przy ustalaniu oceny rocznej uwzględnia się także zaangażowanie ucznia w doświadczenia edukacyjne przewidziane w podstawie programowej. Zaangażowanie rozpoznaje się przez podjęte czynności, odpowiedzialność za własny wkład, dokumentację, reagowanie na informację zwrotną i refleksję – nie przez deklarowane poglądy, popularność działania ani samą obecność.

Szczegółowe wymagania modułowe

Poniższe wymagania opisują jakość osiągnięcia. Każda tabela ma dwa niescalone pola w każdym wierszu: ocenę i odpowiadające jej wymaganie. Wymagania na ocenę 1 są określone jawnie; oceny 2–6 zachowują strukturę kumulatywną.

Oznaczenia odniesień: PP oznacza podstawę programową edukacji obywatelskiej; dalej podano numer działu cyfrą rzymską i numer punktu. F oznacza wymaganie fakultatywne, DO – działania obywatelskie, DOK – obowiązek dokumentowania działań i prowadzenia portfolio, a PR – projekt obywatelski. Przykładowo PP/IV/6–9 oznacza wymagania 6–9 w dziale IV, a PP/VI/F/1–3 – wymagania fakultatywne 1–3 w dziale VI.

Moduły edukacji obywatelskiej

EO.0. Warsztat obywatelski: sprawa publiczna, źródła i portfolio

Odniesienie do podstawy programowej: PP/V/12; PP/DO/DOK; PP/PR/5 i 7

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie modułu EO.0 – Warsztat obywatelski: sprawa publiczna, źródła i portfolio. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	rozpoznaje sprawę publiczną i zapisuje prosty dowód pracy
3 – dostateczny	odróżnia fakt od opinii i prowadzi uporządkowane portfolio
4 – dobry	ocenia podstawową wiarygodność źródła i uzasadnia wybór dowodu
5 – bardzo dobry	porównuje źródła, rozpoznaje konflikt interesów i formułuje refleksję o postępie
6 – celujący	projektuje własną procedurę weryfikacji i krytycznie ocenia ograniczenia portfolio

EO.1. Ja i społeczeństwo

Odniesienie do podstawy programowej: PP/I/1–5; PP/I/F/1–7

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie modułu EO.1 – Ja i społeczeństwo. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	podaje przykład patriotyzmu, wspólnoty i zachowania grupowego
3 – dostateczny	wyjaśnia podstawowe mechanizmy tożsamości, zaufania i uprzedzeń
4 – dobry	analizuje relacje grupowe i uzasadnia sposób reakcji na dyskryminację lub konflikt
5 – bardzo dobry	interpretuje dane o społeczeństwie i formułuje wyważone stanowisko
6 – celujący	syntetyzuje różne perspektywy i projektuje odpowiedzialną reakcję w nowej sytuacji

EO.2. Informacja, dialog i debata

Odniesienie do podstawy programowej: PP/I/5; PP/I/F/2–5; PP/V/8 i 11–12; PP/V/F/1, 3 i 5; PP/DO/1, 4, 12 i 14

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie modułu EO.2 – Informacja, dialog i debata. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	rozpoznaje fakt, opinię i podstawowy argument

Ocena	Wymagania edukacyjne
3 – dostateczny	formułuje tezę, prosty argument i słucha odmiennego stanowiska
4 – dobry	weryfikuje źródło, buduje kontrargument i zachowuje reguły dialogu
5 – bardzo dobry	ocenia jakość argumentów, manipulację i dezinformację oraz modyfikuje stanowisko
6 – celujący	prowadzi złożoną debatę, ujawnia założenia i waży wartości oraz dowody

EO.3. Szkoła jako wspólnota

Odniesienie do podstawy programowej: PP/II/1–3; PP/II/F/1–3

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie modułu EO.3 – Szkoła jako wspólnota. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	wskazuje prawo, obowiązek i organ samorządu uczniowskiego
3 – dostateczny	korzysta z dokumentu szkolnego i opisuje typowy mechanizm udziału
4 – dobry	diagnozuje problem i proponuje realistyczne rozwiązanie
5 – bardzo dobry	wykorzystuje mechanizm szkolny, dokumentuje działanie i ocenia interesy stron
6 – celujący	projektuje zmianę systemową, przewiduje bariery i broni rozwiązania

EO.4. Wspólnota lokalna i samorząd

Odniesienie do podstawy programowej: PP/III/1–5; PP/III/F/1–5

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie modułu EO.4 – Wspólnota lokalna i samorząd. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	rozpoznaje szczeble samorządu i przykład lokalnej aktywności
3 – dostateczny	opisuje kompetencje organów i podstawowy mechanizm partycypacji
4 – dobry	analizuje decyzję lub budżet i dobiera mechanizm wpływu
5 – bardzo dobry	łączy dane, interesariuszy i ograniczenia, formułując rekomendację
6 – celujący	tworzy scenariuszową analizę lokalnej polityki i projektuje elastyczną interwencję

EO.5. Urząd i mechanizmy wpływu

Odniesienie do podstawy programowej: PP/III/3–6; PP/III/F/2–5; PP/V/1 i 9; PP/V/F/6; PP/DO/2, 7–8, 10–13 i 16–17

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie modułu EO.5 – Urząd i mechanizmy wpływu. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	wskazuje właściwy urząd i uzupełnia prosty formularz
3 – dostateczny	sporządza poprawne pismo lub wniosek w typowej sytuacji
4 – dobry	dobiera procedurę, adresata i uzasadnia żądanie

Ocena	Wymagania edukacyjne
5 – bardzo dobry	analizuje odpowiedź instytucji i planuje adekwatne dalsze kroki
6 – celujący	rozwiązuje nietypową sprawę, rozpoznaje granice kompetencji i ryzyko proceduralne

EO.6. Demokracja

Odniesienie do podstawy programowej: PP/IV/1–5; PP/IV/F/1

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie modułu EO.6 – Demokracja. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	odróżnia demokrację od autorytaryzmu i wskazuje rolę wyborów
3 – dostateczny	wyjaśnia podstawowe zasady demokracji i państwa prawa
4 – dobry	stosuje zasady konstytucyjne do przypadku i analizuje zagrożenie
5 – bardzo dobry	porównuje modele demokracji, ocenia inicjatywy ochronne i prowadzi debatę
6 – celujący	tworzy wieloaspektową diagnozę kryzysu demokracji i warunkową rekomendację

EO.7. Prawo i prawa człowieka

Odniesienie do podstawy programowej: PP/IV/6–9; PP/IV/F/2–6

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie modułu EO.7 – Prawo i prawa człowieka. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	rozpoznaje podstawowe prawo i instytucję pomocy
3 – dostateczny	opisuje typową procedurę i odczytuje prosty dokument prawny
4 – dobry	analizuje przypadek, dobiera podstawę i bezpieczną ścieżkę działania
5 – bardzo dobry	porównuje rozwiązania, ocenia dowody i ograniczenia interpretacji
6 – celujący	rozwiązuje złożony przypadek, wskazuje potrzebę profesjonalnej konsultacji i procedurę weryfikacji

EO.8. Państwo, władza i polityki publiczne

Odniesienie do podstawy programowej: PP/V/1–10 i 13; PP/V/F/2–4 i 7

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie modułu EO.8 – Państwo, władza i polityki publiczne. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	rozpoznaje główne organy i ich podstawowe role
3 – dostateczny	opisuje proces legislacyjny i typowe kompetencje
4 – dobry	analizuje działanie organu, program lub politykę publiczną

Ocena	Wymagania edukacyjne
5 – bardzo dobry	ocenia mechanizmy równowagi, kontroli i odpowiedzialności
6 – celujący	syntetyzuje spór ustrojowy lub polityczny, oddziela fakty od ocen i buduje warunkowe stanowisko

EO.9. Media i informacja

Odniesienie do podstawy programowej: PP/V/11–12; PP/V/F/1 i 5

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie modułu EO.9 – Media i informacja. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	rozpoznaje typ źródła i oczywisty nierzetelny przekaz
3 – dostateczny	porównuje dwa przekazy i wskazuje fakt oraz opinię
4 – dobry	ocenia autora, cel, datę, profil i dowody
5 – bardzo dobry	analizuje agendę, ramowanie, konflikt interesów i wpływ algorytmów
6 – celujący	prowadzi wieloźródłowy audyt przekazu i uzasadnia stopień pewności wniosków

EO.10. Polska w Europie

Odniesienie do podstawy programowej: PP/VI/1–4; PP/VI/F/1–3

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie modułu EO.10 – Polska w Europie. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	rozpoznaje główne instytucje UE i podstawowe prawa obywatela
3 – dostateczny	opisuje udział Polski i typową korzyść lub koszt członkostwa
4 – dobry	porównuje stanowiska w sprawie integracji i dobiera program UE do celu
5 – bardzo dobry	ocenia politykę UE, mechanizmy wpływu i konsekwencje dla różnych grup
6 – celujący	buduje scenariusze przyszłości integracji i broni wyważonej rekomendacji

EO.11. Świat współzależności

Odniesienie do podstawy programowej: PP/VII/1–5; PP/VII/F/1–6

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie modułu EO.11 – Świat współzależności. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	wskazuje przykład globalnej zależności lub zagrożenia
3 – dostateczny	wyjaśnia podstawowe przyczyny i skutki problemu
4 – dobry	analizuje dane, aktorów i możliwe rozwiązania

Ocena	Wymagania edukacyjne
5 – bardzo dobry	ocenia współpracę międzynarodową, interesy i skutki uboczne
6 – celujący	syntetyzuje niepełne informacje, rozpoznaje niepewność i tworzy warunkowy scenariusz

EO.12. Działania obywatelskie

Odniesienie do podstawy programowej: PP/DO/1–18; PP/DO/DOK

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie modułu EO.12 – Działania obywatelskie. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	wykonuje przydzieloną prostą czynność i przedstawia dowód
3 – dostateczny	realizuje typowe działanie zgodnie z planem i opisuje rezultat
4 – dobry	samodzielnie dobiera formę, adresata i uzasadnia decyzje
5 – bardzo dobry	zarządza ryzykiem, reaguje na zmianę i dokonuje pogłębionej ewaluacji
6 – celujący	projektuje oryginalne, legalne i realistyczne działanie oraz przenosi wnioski do nowej sytuacji

EO.13. Projekt grupowy

Odniesienie do podstawy programowej: PP/PR/1–7

Ocena	Wymagania edukacyjne
1 – niedostateczny	Nie osiąga jeszcze wymagań koniecznych opisanych dla oceny dopuszczającej w zakresie modułu EO.13 – Projekt grupowy. Mimo udzielonego wsparcia nie przedstawia wystarczających, własnych i możliwych do zweryfikowania dowodów opanowania podstawowych wiadomości i umiejętności.
2 – dopuszczający	wykonuje przydzielone zadanie i wskazuje własny wkład
3 – dostateczny	uczestniczy w planie, harmonogramie i tworzeniu produktu
4 – dobry	uzasadnia podział pracy, analizuje źródła i odpowiada za jakość części projektu
5 – bardzo dobry	integruje pracę zespołu, reaguje na ryzyko i broni rezultatu
6 – celujący	projektuje i krytycznie ewaluuje złożony projekt, rozpoznając ograniczenia danych i współpracy

Dowody osiągnięć i kryteria produktów

Formy pracy są środkami do rozpoznania osiągnięć. Nie każda forma musi wystąpić w każdym okresie, a jej punktacja nie zastępuje wymagań na oceny 1–6.

Roczny model dowodów osiągnięć

Klasa	Element	Maks. pkt
Klasa II	Działanie 1: debata	20
Klasa II	Działanie 2: zmiana w szkole	20
Klasa II	Działanie 3: kontakt / mechanizm lokalny	20
Klasa II	Portfolio	30
Klasa II	Krótkie formy (7 w roku; do wyniku zalicza się 5 najlepszych)	10
Klasa III	Działanie 4: wpływanie na władzę / działanie publiczne	20
Klasa III	Projekt grupowy z indywidualnym wkładem	30
Klasa III	Portfolio	40
Klasa III	Krótkie formy (7 w roku; do wyniku zalicza się 5 najlepszych)	10

Kryteria działania obywatelskiego – 20 punktów

Kryterium	Punkty	Opis
Rozpoznanie problemu i cel	0–4	trafność problemu, cel i kryterium sukcesu
Plan, legalność i adresat	0–4	dobór formy, procedury, interesariuszy i bezpieczeństwa
Realizacja i samodzielność	0–5	rzeczywiste czynności, inicjatywa, reagowanie na zmianę

Kryterium	Punkty	Opis
Dokumentacja i rezultat	0–4	wiarygodne dowody, opis odpowiedzi i skutku
Refleksja i wnioski	0–3	ocena własnej pracy, błędów i następnego kroku

Kryteria projektu grupowego – 30 punktów

Kryterium	Punkty	Opis
Problem, cel i kryteria sukcesu	0–4	znaczenie problemu, mierzalność celu
Źródła / diagnoza	0–5	minimum trzy uzupełniające się źródła lub rzetelna diagnoza społeczna
Plan, harmonogram i role	0–4	realistyczna organizacja i odpowiedzialność
Realizacja i reagowanie na zmianę	0–5	systematyczność, decyzje, kontrola ryzyka
Produkt / rezultat	0–5	jakość merytoryczna i użyteczność
Publiczna prezentacja i obrona	0–3	jasność, dane, odpowiedzi na pytania
Indywidualny wkład i ewaluacja	0–4	dowody pracy, współpraca, refleksja

Kryteria portfolio

Element	Punkty
Klasa II - kompletność i struktura	0–8

Element	Punkty
Klasa II - jakość dowodów	0–8
Klasa II - refleksja i informacja zwrotna	0–8
Klasa II - estetyka funkcjonalna i terminowość	0–6
Klasa III - ciągłość i selekcja dowodów	0–10
Klasa III - analiza rozwoju kompetencji	0–10
Klasa III - dokumentacja działania i projektu	0–12
Klasa III - refleksja końcowa i plan dalszego zaangażowania	0–8

Postanowienia końcowe

- Dokument stosuje się łącznie ze statutem szkoły, programem nauczania, planem pracy i przekazanymi uczniom kryteriami konkretnych zadań.
- Wymagania mogą zostać zaktualizowane po zmianie prawa, podstawy programowej, programu nauczania albo organizacji realizacji przedmiotu; każda zmiana wymaga ponownego udostępnienia uczniom i rodzicom.
- Wersja elektroniczna zachowuje logiczną hierarchię nagłówków, tagowaną strukturę, kolejność odczytu, język polski, opisy alternatywne oraz regularne tabele bez scalonych komórek.

Opracował: Wojciech Nomejko

Data opracowania: 1 września 2026 r.